

TELEKOMÜNİKASYONDA YAKINSAMA KAVRAMI

Av. Mürüvvet Göksu KARINCA*

* Ankara Barosu.

GİRİŞ

Ingilizcede *convergence* olarak bilinen yakınsama kavramı, çok farklı anlamlarda kullanılmakta, bu nedenle farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu sebeple, yakınsamanın doktrinde kabul görmüş ortak bir tanımı bulunmamasına rağmen, bu kavramı farklı noktaların birbirine yaklaşması ya da entegre olması şeklinde tanımlamak kanımca doğru olacaktır.

Telekomünikasyon sektörünün devlet tekelinden ayrılıp, rekabete açılması ile, telekomünikasyon şirketleri arasındaki rekabet bir dizi teknolojik gelişmeyi de beraber getirmiştir. Bu teknolojik gelişmeler telekomünikasyon, medya ve bilişim teknolojilerini birbirlerine yaklaştırmakla kalmamış, sadece geleneksel anlamda altyapı ve buna bağlı olarak hizmet veren oyuncuları dışlar hale gelmiştir.

Günümüzde ise teknolojik gelişmeler (özellikle internet) vasıtasıyla telekomünikasyon, bilgi teknolojileri ve medya sektörlerindeki geleneksel sınırlar kaybolmaktadır. Buna bağlı olarak yakınsama kavramı; fen, doğa bilimleri ya da matematikten ziyade, telekomünikasyon alanında kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Her ne kadar kavramın kullanıldığı alan spesifikleştirilmiş olsa bile, halen bu kavram üzerinde ortak bir tanıma varılamamıştır.

Bu çalışmanın ilk bölümünde telekomünikasyonda üzerinde görüş birliğine varılamamış yakınsama kavramı üzerinde durulacak, bu kavrama ilişkin Küresel, Avrupa Birliği ve doktrin bazında farklı tanımlara yer verilecektir. Tanımlardan sonra ise yakınsamanın hangi katmanlar üzerinde gerçekleştiği belirtilecektir.

Çalışmanın ikinci kısmında telekomünikasyonda yakınsak teknoloji örnekleri incelenecektir. Bu bağlamda telekomünikasyonda yakınsamanın kısa bir tarihçesi mahiyetinde günümüzde etkin olmayan ya da günümüz teknolojilerin atası sayılan yakınsak teknoloji örnekleri üzerinde de durulacaktır.

Çalışmanın üçüncü kısmında ise yakınsak teknolojilerin telekomünikasyon pazarını ne şekilde etkilediğine değinilecektir.

Çalışmanın son kısmında telekomünikasyon yakınsamanın düzenlemelerin etkileri ve Türk Telekomünikasyon sektöründe yakınsak teknolojiler üzerinde ortaya çıkabilecek sorunlar ele alınıp, çalışma son bulacaktır.

TELEKOMÜNİKASYONDA YAKINSAMA KAVRAMI

Telekomünikasyonda yakınsama kavramı ilk defa Rosenberg tarafından, Amerikan makine endüstrisine ilişkin yazdığı makalede, yakınsak teknolojiler adı altında kullanılmıştır^[1]. 1963 yılındaki ilk kullanımdan sonra yakınsama farklı sektörlerde değişik şekilde kullanılır hale gelmiştir.

Blackman ise yakınsamayı telekomünikasyon ve görsel-işitsel sektörleri etkileyen; teknoloji, hizmet, endüstri yapısı ve hükümet politikalarında çeşitli değişim trendleri^[2] şeklinde tanımlamıştır. Görüldüğü üzere Blackman'ın tanımı net bir şekilde telekomünikasyonda yakınsamanın ne olduğunu ortaya koymamakla birlikte, bu tanım, yakınsama kavramının günümüzdeki tüm alanlarını kapsar niteliktedir.

Blackman'ın tanımına benzer bir başka tanımsa, Altaş tarafından yapılmıştır. Fakat bu tanımın ikinci kısmında genel anlamda yakınsama tanımından ayrılmış ve yakınsama; sabit telekomünikasyon sistemlerinin maliyetinin ucuz; mobil sistemlerin ise esnek olmasından yararlanmak suretiyle bu sistemlerin birleştirilmesi^[3] şeklinde tanımlanmak suretiyle, pazara ve hizmetlerin yakınsamasına daha yakın bir çerçeveye oturtulmuştur.

Avrupa Komisyonu'nun 1997 tarihli Yeşil Belgesinde ise yakınsama; farklı şebeke platformları aracılığıyla benzer hizmet çeşitlerinin taşınması ya da telefon, televizyon ve kişisel bilgisayar gibi tüketici aygıtlarının bir araya getirilmesi olarak ifade edilmektedir^[4]. Tanımlamadan anlaşılacağı üzere, Yeşil Belgedeki yakınsama kavramı genel anlamda iki kısma ayrılmaktadır. Tanımın birinci kısmı altyapı katmanındaki yakınsamayı ikinci kısmı ise cihazların yakınsamasını ifade ettiğinden, bu tanımın telekomünikasyonda yakınsama kavramını tam anlamı ile içine alan bir kavram olmadığını belirtmek doğru olacaktır.

OECD ise yakınsamayı geleneksel silo mimarisinden, başka bir ifade ile her bir hizmetin belirlenmiş bir şebeke (mobil, sabit, kablo TV, IP) ile verildiği yapıdan, tüm iletişim hizmetlerinin çeşitli şebekeler üzerinden kopukluk olmadan ve birçok platform üzerinden interaktif bir şekilde verilmesine doğru geçiş olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda OECD, ilgili raporunda 20. yüzyılın son çeyreğinden beri telekomünikasyon ve medya sektörlerindeki sayısallaşma ve

[1] Güngör, Müberra, Kibar, Yunus Şevki, Yılmaz, Ramazan, Tekin, M. Alper; Yakınsama: Telekomünikasyon ve Medya Sektörleri Açısından Düzenlemelere Etkileri, Eylül Ankara 2009, sf.12

[2] Blackman, R. Colin; Convergence Between Telecommunications and Other Media: How Should Regulation Adapt?, Telecommunication Policy, sf.164

[3] Altaş, Hüseyin, Sıratas, Burcu; yakınsama ICT Media şubat 2010 sf.22

[4] Avrupa Komisyonu; Green Paper On The Convergence Of The Telecommunications, Media and Information Technology Sectors, And The Implications For Regulation Towards an Information Society Approach, Brüksel 1997

yakınsama dolayısıyla; o güne kadar var olan düzenlemelerde değişikliğe gidildiğini, bu değişikliklerde de internetin büyük etkisi olduğunu vurgulamıştır^[5].

Sektörler arası yakınsama baz alınarak yapılmış bir başka tanıma göre ise yakınsama; Telekomünikasyon teknolojileri, geleneksel olarak, ses, resim ve hareketli görüntünün ekonomik ve etkin bir şekilde kullanıcıları arasında aktarımını kapsamaktadır. Teknolojideki gelişmeler sonucunda, bilişim ve telekomünikasyon teknolojilerinin kapsadığı alanlar birbirleriyle hızla örtüşmeye başlamış, daha doğrusu bu teknolojiler birbirinin içine girmiştir. Telekomünikasyon ve bilişim teknolojilerinin bu şekilde örtüşmesi “*yakınsama*” (convergence) olarak da adlandırılmaktadır ^[6]şeklinde ifade edilmiştir.

Yukarıdaki tanımlar ışığında, telekomünikasyonda yakınsama, kanımca, kapitalist ekonomik sistemleri benimsemiş sektör oyuncularının, teknolojik gelişmeler ve nihai tüketicilerin sadeleşme talepleri doğrultusunda, gerek altyapıda gerekse altyapıdaki tekleşmeden dolayı hizmetlerin ve cihazların entegre olması ve buna bağlı olarak medya ve bilişim sektöründe (şirket devralmaları şirketlerin birleşmesi vs. aracılığıyla) bütünleşme şeklinde tanımlanabilir.

YAKINSAMA SEVİYELERİ

Yukarıda bahsi geçen açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, yakınsamanın farklı tanımları ve buna bağlı olarak farklı seviyeleri bulunmaktadır. Oysa telekomünikasyonda yakınsamayı dört farklı ana grupta kategorize etmek mümkün görünmektedir. Bunlar;

- Altyapıda (Taşımada) Yakınsama
- (IP ve İSS olarak bilinen) Katmanda Yakınsama
- Uygulamada ve İçerikte Yakınsama
- Bilgi Teknolojileri ile Yakınsama^[7]

Altyapıda yakınsama; kısaca farklı şebekelerin birbirleri ile bütünleşmesi şeklinde tanımlanabilir. Tarihsel anlamda açıklamak gerekirse, altyapıda yakınsamayı geleneksel anlamda temel telekomünikasyon hizmetleri yürütmekte

[5] OECD; Convergence and Next Generation Networks, Ministerial Background Report, DSTI/ICCP/CISP(2007) FINAL Directorate for Science, Technology and Industry Committee for Information, Computer and Communications Policy, sf. 7

[6] Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği; Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Bilişim ve Telekomünikasyon Teknolojileri Sektörü Üzerinde Görüş ve Öneriler, sf 133

[7] Fowler, Thomas B.; Convergence in Information Technology and Telecommunications World : Separating Reality from Hype , The Telecommunications Review, sf. 12 http://www.noblis.org/NewsPublications/Publications/TechnicalPublications/TelecommunicationsReview/Documents/Fowler_03.pdf

olan şebekelerden; ses, veri, görüntü gibi birçok hizmeti farklı tip kullanıcılara taşıyabilen IP ve fiber optik şebekelere geçiş şeklinde ifade etmek mümkündür. Genişbant hizmet kapasitesine sahip olan bu şebekeler sayesinde günümüzde kullanıcılar; ses iletiminin yanı sıra müzik indirme, görüntülü konuşma, mobil telefonda televizyon izleyebilmeye kadar bir dizi farklı hizmetten yararlanabilmektedirler. Katmanda yakınsama ise; altyapıdaki yakınsamaya bağlı olarak, aynı kablolar üzerinden farklı verilerin trafiğinin sağlanabilmesi şeklinde özetlenebilir. IP olarak bilinen İnternet Protokolü de bir uygulama teknolojisi olarak, müşterek seviyedeki bütün veri trafiğini –özellikle internet ve ses trafiğini- yürütebilmekte ve bu katmandaki yakınsamanın en güzel örneklerinden birini oluşturmaktadır^[8].

Sınırları altyapı ve IP katmanından daha kolay ayrılabilen bir başka yakınsama türü ise son kullanıcıyı en fazla ilgilendiren içerik yakınsamasıdır. Bu yakınsama türü aynı zamanda cihazda yakınsamayı da beraberinde getirir. Bu yakınsamış teknolojiler sayesinde nihai kullanıcının anten, radyo, bilgisayar gibi birçok arayüzü birlikte bulundurma zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Kaldı ki internet başlı başına bu yakınsama türüne hizmet eder niteliktedir. Örnek vermek gerekirse internete girme yeteneğini haiz herhangi bir telefon -3G teknolojisi sayesinde- hali hazırda ses, görüntü, veri paylaşımı yapabilmektedir.

Telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri arasındaki yakınsama ise tüm bu alt seviyelerdeki yakınsamanın bir sonucu olarak kabul edilebilir. Bu yakınsama türünün karakteristik özelliğini, geleneksel anlamda ayrı işlevlerle – tarihsel açıdan farklı üretim ve rekabet alanlarına dahil olan sektörlerin- tek bir kaynaktan bir araya gelmesi^[9] oluşturur.

OECD ise 2007 tarihli yakınsamaya ilişkin raporunda yakınsamayı biraz daha farklı bir biçimde kategorize etmiştir. Yukarıda belirtilmiş temel dört seviyeden farklı olarak OECD raporunda;

- Düzenleme ve kurumlarda yakınsama,
- Pazarda yakınsama şeklinde iki ayrı kategori daha ortaya koymuştur. Bununla birlikte yakınsamanın sadece telekomünikasyon sektörünü değil, medya içerik sağlayıcıları, yazılım sektörü ve üreticiler gibi başka alanları da çeşitli seviyelerinde etkilediğini de ifade etmiştir^[10].

[8] Fowler; a.g.e. ,sf.12

[9] Fowler; a.g.e. ,sf.12

[10] OECD; a.g.e sf.7

YAKINSAMANIN KISA TARİHÇESİ VE GÜNÜMÜZ YAKINSAK TEKNOLOJİ ÖRNEKLERİ

Altyapı katmanındaki 1960'lerden günümüze kadar gelişmekte olan bir süreç iken, IP ve İSS katmanındaki yakınsamanın öyküsü daha yenidir. Yakınsama- eski ismi ile entegrasyon- politik anlamda desteklenmesi gereken bir olgu iken, tarihte başarısız örneklerinin olduğu da bir gerçektir.

1975'te Uydur İşletim Sistemi ses (Satellite Business System), veri ve video aktarımında birincil teknoloji olarak karşımıza çıkmıştır. Bu sistem sayesinde uydur ile erişim sağlanarak ses veri ve görüntü aktarılabilmiştir. 1982'de ise PBX (Public Branch Exchange) birincil teknoloji şeklinde lanse edilmiştir. Bu teknoloji ile sadece belirli bir alana özel olarak, örneğin bir şirkette, şebeke kurulması sağlanmış bu şebeke dışı karşı birkaç telefon ile açılmıştır. 1988'de ise darbant ISDN (Integrated Services Digital Network) yerel ağ aracılığıyla ses veri görüntü ile birlikte grafik aktarımı da sağlayarak öncü teknoloji konumuna yükselmiştir.

1997 yılında ise ION (Integrated on Demand) bu serüvene öncül teknoloji olma hedefi ile yola çıkmıştır. ION teknolojisinin temel dayanağını ses, görüntü, veri ve internet hizmetlerin yüksek hızlı tek bir merkez üzerinden iletimini içermekteydi. Fakat ION teknolojisi yaklaşık 5 milyon dolara mal olmasına rağmen sadece dört bin müşteri elde edebilmiştir. Bu başarısızlığın nedenleri arasında ise düşük kalitede ses iletimi, iyi işlemeyen müşteri servisleri, zayıf bağlantılar gösterilebilir. Kısacası ION, telefon endüstrisinin 100 yılda yaptığını 3 yılda başarmak istemiştir.^[11]

IP IŞIĞINDA GÜNÜMÜZ YAKINSAK TEKNOLOJİ ÖRNEKLERİ: IP VE IPTV

Tarihsel süreçteki farklı yakınsak teknoloji örnekleri bir yana bırakılacak olursa IP tabanlı şebekelerin geleneksel anlamda kullanıldığı alan olan internet hizmetinin dışına çıkması ile birlikte IP teknolojisi günümüzün birincil teknolojisi konumuna yükselmiştir. İlk defa 1974 yılında Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Enstitüsü'nce basılan bir makalede adı geçen bu şebeke ile; günümüzde, sadece internet değil geleneksel anlamdaki şebekelerin yerini alacak şekilde televizyon anlamında yayın ve telefon anlamında ses hizmetleri de verilebilmektedir. Bu bağlamda VoIP ve IPTV hizmetlerine kısaca değinilecek olursa;

[11] Techguide.com; Sprint Integrated On Demand Network (ION) White Paper Executive Summary , techguide.zdnet.com/titles/ionint.shtml. naklen Fowler; a.g.e., sf 12

VoIP (Voice Over IP) ile genel anlamdaki tüm ses hizmetleri IP şebekesi üzerinden verilebilmektedir. Bilindiği üzere temel ses hizmetleri geleneksel telekomünikasyon şebekeleri üzerinden yürütülmektedir. Fakat bu şebekelerin birçok ülkede özelleştirme kapsamında ilk başta tek bir şirkete verildiğinden bu şirketler tüm şebeke hakimiyetini ellerinde bulundurmakta ve dolayısıyla piyasada hakim güç konumunda bulunmaktadırlar. Her ne kadar çeşitli regülasyonlarla, bu şirketlerin şebekelerini diğer şirketlere açmasına ilişkin düzenlemeler bulunsa da, bu düzenlemelerin piyasadaki giriş engellerini tam anlamıyla bertaraf ettiğinden söz edilemez. Bu kapsamda IP teknolojisi bir çözüm yolu olarak görülmektedir. Telekomünikasyon sektörüne temel hizmet olan ses iletimi kapsamında IP teknolojisinin girmesi ile birlikte, pazardaki giriş engelleri azalmış, piyasaya yeni katılan oyuncuların sayısı ve alt pazarların çeşitliliği artmış ve bu sayede verilen paket hizmetlerde artışlar olmuştur^[12]. Ancak halen geleneksel anlamdaki telekomünikasyon şebekesi birçok ülke piyasasında etkin konumunu korumaktadır. Bunun en büyük sebeplerinden biri VoIP'in geleneksel anlamda sunulan ses hizmetindeki kaliteyi her noktada sağlayamıyor ve PSTN şebekesindeki kalite standardını garanti edemiyor olmasıdır^[13].

IPTV, IP şebekesi kullanılarak sunulan televizyon yayınıdır. IPTV'de kablolu ya da dijital mahiyetteki televizyon yayınından farklı olarak talebe bağlı izleme özelliğine sahiptir. Bu sayede nihai kullanıcı geleneksel anlamda olduğu gibi bütün kanallara anında erişime sahip olmamakla birlikte, istediği kanallara erişebilmekte ve yayın akışının istediği zaman dilimini kaydedebilme özelliğini haiz bulunmaktadır.

YAKINSAMANIN AVANTAJLARI VE KARŞISINDAKİ ENGELLER

Yakınsama ve buna bağlı olarak yakınsak teknolojiler, sadece iletişim anlamında değil, eğitim ve sağlık gibi alanlarda da hizmetlere daha kolay ve daha ucuz erişebilmenin önünü açmaktadır^[14]. Bu nedenle özellikle altyapıdaki süregelen yakınsama, teknoloji geliştikçe şebekelerin karmaşıklığını azaltmakta buna bağlı olarak son tüketiciye daha fazla hizmet bir kablo ve bir fatura üzerinden sunulabilmektedir. Bu durum paket hizmetleri ve piyasa oyuncularının çeşitliliğini

[12] Melody, William, Sutherland, Ewan, Tadayoni, Reza; Convergence, IP Telephony and Telecom Regulation:Challenges & Opportunities for Network Development, with particular reference to India, Yeni Delhi Mart 2005 www.infodev.org/en/Document.2.pdf

[13] Tekin, Alper Mehmet; Yakınsamanın Türkiye Pazarına Etkileri Dünya Uygulamaları ve Türkiye için Öneriler Bilgi Teknolojileri Kurumu Uzmanlık Tezi Mart 2009 Ankara

[14] "Vitamin" gibi internet üzerinden ilkökul öğrencilerine verilen dersler örnek gösterilebilir. www.ttnetvitamin.com

arttırmakta bu sayede rekabet de artmaktadır. Fakat paket şeklinde sunulan programların en nihayetinde çoklu oyuna uyum sağlayamayan farklı sektör oyuncularını dışarıda bırakacağı ve piyasada yeni hakim piyasa gücüne sahip şirketlerin ortaya çıkacağı da iddia edilmektedir.

Aynı zamanda yakınsama, bir anlamda yeni hizmetler demek olduğundan pazar çeşitliliğini arttıracak buna bağlı olarak da bu pazarlarda uzmanlaşmış yeni personel ihtiyacı gündeme gelecektir. Bu sayede istihdam sağlanacak ekonomik açıdan verimlilik artacaktır.

Tüketici açısından ise yakınsama ile birlikte farklı hizmetlerin tek bir işletmecide toplanması dolayısıyla telekomünikasyon hizmetlerinin ücretleri düşecek, işletmeciler daha geniş hizmetler sunabildikleri için tüketicilerin bu hizmetler arasında seçim şansları doğacak ya da var olan seçimlerin sayısında artış olacaktır. Bununla birlikte hizmetler altyapı katmanına ilişkin olarak tek bir kablo üzerinden sunulacağından, bir bina ve evlerdeki kablo sayısı azalacak, buna bağlı olarak da nihai tüketici daha az cihazla daha çok içeriğe ulaşabilecektir. Bunun gibi uydu alıcısı ya da anten gibi donanımlara gereksinim de kalmayacaktır.

Yakınsama, kablo sayısındaki azalış dolayısıyla hem nihai kullanıcı hem de şebeke sahibi açısından daha az bakım gideri anlamına da gelmektedir. Yeni teknolojilerin geleneksel anlamdaki telekomünikasyon şebekesinin yerini alması ile farklı şebekeler için ayrı ayrı uygulanacak olan bakım maliyetlerinin tek bir şebekeye yapılması nispetiyle, maliyetler ciddi anlamda düşecektir. Hiç şüphesizdir ki, yukarıda bahsi geçen avantajların hepsi nihai kullanıcıların hayatlarını basitleştirecektir.

Yakınsamanın birçok yararı bulunmakla birlikte, bu kavramla tanımlanan süreç birçok engelle de karşılaşmaktadır. Yakınsamanın önündeki ilk engel eylemsizliktir. Yeni şebekelerin kurulması birçok maliyeti ve iş gücünü beraberinde getirmektedir. Bu sebeple işletmeciler hâlihazırda var olan ve kar etmeye devam ettikleri şebekeleri bırakıp kar edip etmeyecekleri muğlak bulunan yeni altyapı ve cihazlara şebekelerini adapte etmek istememekte, bu tür yatırımları riskli görmektedirler. Yakınsak teknolojiler, bu teknolojilerde uzmanlaşmış personel eğitimini de beraberinde getirmektedir, bu durum ise şirketler açısından ayrı bir yük oluşturmaktadır. Sektörlerin yakınsaması ile birçok alanda farklı şirketlerin iş birliği içinde olmaları gerekmektedir. Hatta şirket birleşmeleri ve devralmalarını da beraberinde getirmekte, ancak piyasadaki koşullar çerçevesinde bu her zaman mümkün olamamaktadır.

Benzer eylemsizlik ise insan faktörü olarak da adlandırabileceğimiz tüketicilerde daha net bir şekilde görülmektedir. Nihai kullanıcılar “bozulmazsa

düzeltilme^[15]” prensibinden hareketle, kullanmakta oldukları cihazlardan kolay kolay vazgeçmemektedir. Tüketiciler yeni cihazları öğrenmek istememekte ve hatta yayınlarda, kanal numaralarının bile değişecek olması tüketiciler için yakınsak teknolojiyi kullanmamak açısından bir neden oluşturmaktadır.

YAKINSAMAYA İLİŞKİN ULUSLARARASI ÇERÇEVE

Yakınsama, özellikle Küresel ve Avrupa Birliği bazındaki öneminden dolayı uluslararası kuruluşların ilgisini çekmektedir. Bu anlamda, uluslararası kuruluşlar, çeşitli rapor ve direktiflerle bu konuyu düzenlemeye çalışmaktadırlar. Fakat ülkeler telekomünikasyon hukuku bağlamında farklı politik tutumlar sergiledikleri için, yakınsak teknolojilere ilişkin düzenlemeleri de farklılıklar göstermektedir. Örneğin Suudi Arabistan gibi muhafazakâr bir politik tutum sergileyen ülkeler, yayıncılık sektörü ile yakınsamış telekomünikasyon cihazları üzerinde de sıkı sosyal düzenlemeler getirmekte ve denetim uygulamaktadırlar. Başka bir örnek ise Amerika ve Avrupa Birliği anlamında telekomünikasyon sektörünü düzenlemedeki temel anlayış farkıdır; Buna göre Amerika Birleşik Devletleri telekomünikasyon sektöründeki düzenlemelerini ana başlıklar altında kamu yararı ile sınırlı tutarken, Avrupa Birliği kamu düzenine ilaveten, rekabete ilişkin politikalar yaratmakta ve konuya ilişkin daha spesifik düzenlemelere gitmektedir^[16].

Avrupa Birliği bazında yakınsamaya ilişkin ilk düzenlemeye 1997 tarihli Telekomünikasyon, Medya ve Bilgi Teknolojisi Sektörlerinin Yakınsaması ve Yakınsamanın Regülasyonlar Açısından Sonuçları Hakkında Yeşil Kitap: Bir Bilgi Toplumu Yaklaşımına Doğru isimli belgedir; kısaca Yakınsama Yeşil Kitabı olarak adlandırılmaktadır^[17]. Bu belgede genel anlamda yakınsama, desteklenmesi gereken bir politika şeklinde tanımlanmış, devletlerin yakınsamayı engelleyici politik tutumlardan kaçınması gerekliliği belirtilmiştir. Regülasyon konusunda ise bu alanda aşırı düzenleme yapılmaması gerektiği vurgulanmıştır. Regülasyona ilişkin esnek düzenlemelere gidilmesinin altında Tekin’e göre iki temel neden yatmaktadır. Bunlar:

[15] Fowler; a.g.e. , sf 18.

[16] Liberatore, Francesco; Convergence Perspectives on Mobile Regulatory Issues, Jones Day London 2009 sf.2

[17] Yeşil, Sezen; Telekomünikasyon, Bilgi Teknolojileri ve Yayıncılık Sektörlerinde Yakınsama ve Düzenleyici Kurumların Yeniden Yapılandırılması, Telekomünikasyon Kurumu Uzmanlık Tezi şubat 2007 sf.81

- Küresel olarak rekabet edebilecek ekonomik güce sahip bir AB medya sektörü oluşturmak
- Tüketici faydasını (yüksek hizmet kalitesi, yüksek teknolojilere erişim, çoğulculuk vs.) en üst düzeye çıkarmak^[18]

2002 yılına gelindiğinde ise Avrupa Komisyonu'nun 2007/72/EC sayılı direktifinin başlığında ise, direktifte belirtildiği gibi, bir değişime gidilmiştir. Daha önce telekomünikasyon hizmetleri ve telekomünikasyon ağları şeklinde ayrılan kavramlarda, artık bu olgular üzerindeki yakınsamadan kaynaklı olarak, elektronik iletişim ağları ve hizmetleri şeklinde ele alınmak suretiyle, bir değişikliğe gidilmiştir. Ayrıca, bu direktifte de bilgi teknolojileri telekomünikasyon ve medya sektörlerinin yakınsadığı, bu sebeple tek bir olguymuşçasına ele alınmaları gerektiği belirtilmiştir.^[19]

Avrupa Komisyonu Yetkilendirme Direktifinde, farklı elektronik telekomünikasyon hizmet ve ağlarındaki yakınsamanın temelinde hangi teknolojinin yattığına bakılmaksızın, bütün hizmetleri içine alacak mahiyette bir yetkilendirme sisteminin kurulması gerektiğini belirtmiştir^[20]. Buna kısaca teknoloji tarafsız düzenleme de denilebilmektedir.

Avrupa Komisyonu Çerçeve Direktif'inde ise telekomünikasyon hususundaki konuların tek bir düzenleyici çerçeve içinde yer alması gerektiği belirtilmiştir. Fakat bu kapsamında yer alan hususların içerik denetiminin ayrılmasının da; medya konsantrasyonunun önüne geçmek (medyada çoğulculuğu sağlamak), kültürel çeşitliliği ve nihai kullanıcılara korumak için bir gereklilik olduğunu da ifade etmiştir.^[21]

OECD ise 2008 tarihli yakınsama ve yeni nesil şebekelerle ilgili raporunda Avrupa Komisyonu'nun aksine yakınsamayı daha çok ekonomik boyutuyla ele almıştır. Bu raporunda yakınsamanın, pazarın gelişmesi için politik anlamda desteklenmesi gereken bir husus olduğunu ortaya koymuştur. Bununla beraber tıpkı Avrupa Komisyonu direktifinde olduğu gibi, düzenlemelerin hizmetlerin

[18] Tekin, Alper Mehmet Yakınsamanın Türkiye Pazarına Etkileri Dünya Uygulamaları ve Türkiye için Öneriler Bilgi Teknolojileri Mart 2009 Ankara sf 78

[19] Avrupa Komisyonu; DIRECTIVE 2002/77/EC of 16 September 2002 on competition in the markets for electronic communications networks and services (Text with EEA relevance), Official Journal of the European Communities . sf. 21

[20] Avrupa Komisyonu; DIRECTIVE 2002/20/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 7 March 2002 on the authorisation of electronic communications networks and services (Authorisation Directive), Official Journal of the European Communities sf 21.

[21] Avrupa Komisyonu; DIRECTIVE 2002/21/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive) Official Journal of the European Communities sf.34

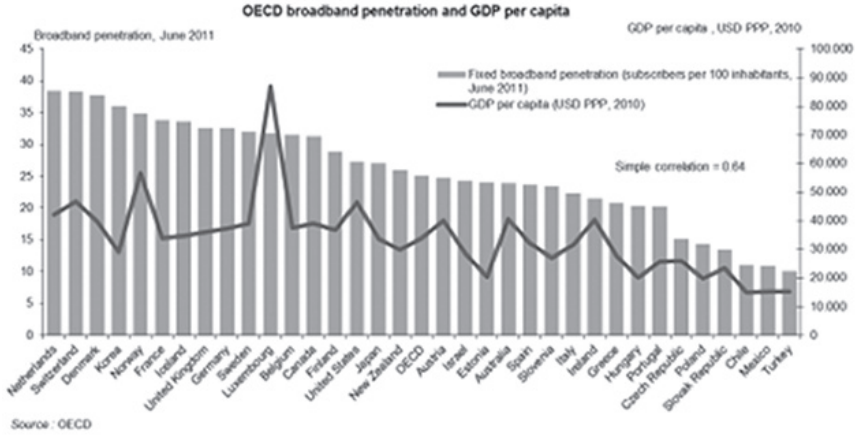
altında yatan teknolojiler gözetilmeden yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu cümleden; OECD'nin ilgili raporuna göre, yakınsama, yeni nesil şebekeler sayesinde ses görüntü ve veri aktarımına ilişkin hizmet sunan pazarlardaki rekabeti arttıracaktır, bu durumun en temel yapı taşı ise IP'nin mobil telefonlara uygulanabilmesidir. Fakat raporda belirtildiği üzere tüm bu hizmetleri paket şeklinde sağlayabilecek konumda olan şirketlerin sayısının azlığına bakılırsa, birkaç şirket telekomünikasyon sektöründe piyasa gücünü elinde bulunduracak; başka bir deyişle bu durum rekabeti zedeleyecek bir faktör olarak karşımıza çıkacaktır. Raporda yakınsama ışığında arabağlantı, numaralandırma, adreslendirme, spektrum yönetimi, acil çağrılar gibi birçok farklı hususa ilişkin görüşler de ortaya konmuştur.^[22]

Aynı zamanda evrensel hizmet kapsamında düşünölmek üzere; fiber optik kablolar gibi hızlı erişim sağlayan kabloların coğrafi açıdan gelişmiş bölgelere döşeniyor olması, kırsal kesimde yaşayanlarla büyük şehirde yaşayanlar açısından erişim hızında büyük bir tezat oluşturacağı da bu raporda belirtilen problemler arasındadır. Bu bağlamda raporun evrensel hizmete ilişkin kısmını özetlemek gerekirse; Evrensel hizmet kavramını telekomünikasyon hukuku bağlamında coğrafi konumuna bakılmaksızın makul ücret karşılığında, iletişim hizmetlerinden bir ulusun tümünün yararlanması şeklinde özetlenebilir. OECD bahsi geçen raporunda ise telekomünikasyon hizmetlerinden anlaşılması gerekenin günümüze kadar ses hizmetleri temeline oturtulduğunu fakat yakınsak teknolojilerin gelişmesi (SMS, e-mail vs.) ile birlikte evrensel hizmet kavramının mahiyetinin değiştiğine vurgu yapmıştır. Bu kapsamda artık sadece ses iletimi telekomünikasyon hizmetleri bakımından eski önemini korumamaktadır. Bu bağlamda OECD, raporunda genişbant hizmetlerin de evrensel hizmet kapsamına alınması görüşünü benimsemektedir. Örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde internet, evrensel hizmet kapsamında görölmektedir. OECD ise genişbant hizmetlerin evrensel hizmet kapsamına alınmalı mı sorusuna cevap olarak; IP tabanlı şebekelerin daha geniş hizmetler sağladığını ve maliyetlerinin daha düşük olduğunu, bu sebeple yeni nesil şebekelerin bu kavrama hizmet edebilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir. Fakat coğrafi açıdan gelişmemiş bölgelerde bu şebekelerin kurulumunun orta vadede mümkün olamayacağından cihetle, yakın gelecek için telekomünikasyon sektöründeki genişletilmiş evrensel hizmet kapsamının belirli bölgelerle sınırlı tutulması gerektiği görüşünü benimsemiştir. Başka bir deyişle; orta vadede genişbant hizmetler, sadece coğrafi açıdan gelişmiş bölgeler için evrensel hizmet kapsamına dahil edilmelidir.

[22] OECD; a.g.e., sf. 35-39

YAKINSAMANIN TELEKOMÜNİKASYON PAZARINA ETKİLERİ

Telekomünikasyon sektöründe özelleşme ile birlikte şirketler karları maksimize etmek amacıyla, araştırma geliştirme çalışmalarına öncelik vermişlerdir ki; bu durum yakınsamanın yapı taşı oluşturmaktadır. Bununla birlikte bu sektördeki teknolojik gelişmelerde görülen hızlı artış, telekomünikasyon sektörünü sürekli kendini yenileyen bir sektör haline getirmekle kalmamış, sektörün Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla içindeki payında da artış gözlemlenmiştir.

OECD ülkelerinde genişbant hizmetlerin, kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasılaya oranı^[23]

Yakınsama bu sektördeki oyunculara hem başka sektörlerle yönelebileme imkanını tanımakta hem de pazardaki giriş engellerini bertaraf ederek sektöre yeni oyuncuların katılımını sağlamaktadır. Mesela telefon pazarında hakim konumdaki bir operatör şirket imajını, finansal kaynaklarını müşteri kitlesini ve birçok veriyi elde edebilirliği ile teorik olarak yayıncılık sektöründe bir güç haline gelmektedir^[24]. Bilindiği üzere genişbant hizmetler sayesinde de -medya sektörü oyuncuları telekomünikasyon şirketlerince sunulan internet hizmetlerinden dolayı- bu piyasadaki hakim güçlerini kaybetmektedirler. Her ne kadar yakınsamanın faydaları arasında rekabeti arttırıcı özelliği ön planda

[23] OECD; Broadband Portal 2011 http://www.oecd.org/document/54/0,3746,en_2649_34225_38690102_1_1_1_1,00.html

[24] Tekin; a.g.e., sf 33

tutulmaktaysa da etkin piyasa gücüne sahip sektör oyuncularının elinde paket hizmetler kozu bulunmaktadır. Bu paketler sayesinde sektör oyuncuları üçlü ya da dördü çöklü oyun hizmetleri sunarak var olan müşterilerinin farklı sektörlerden gelen yeni oyunculara kaçmasının önünü kesmeye çalışmaktadırlar. Aynı zamanda, bu paket servislerle yeni müşteri çekmek istemektedirler. Bu şekilde sektöre yeni girmek isteyen oyuncular, bu paket servislerin maliyetlerini karşılayamamakta, karşılayabilseler bile çoğu zaman altyapı şebekelerini elinde bulunduran etkin piyasa gücüne sahip oyuncularla iş birliğine gitmeleri gerekmektedir. Bu nedenle etkin piyasa gücüne sahip oyuncular kadar cazip fiyatlar sunamamaktadırlar. Kaldı ki yukarıda bahsedildiği üzere nihai kullanıcıların genel eğilimi de halihazırda hizmet aldıkları şirketleri değiştirmeme şeklindedir. Tüm bunların rekabeti olumsuz yönde etkileyen faktörler olduğu, kısacası piyasada yeni giriş engeli yarattıkları kuşkusuzdur.

Aynı zamanda etkin piyasa gücüne sahip şirketlerin işbirliğine gitmekten öte; birleşmeleri ve şirket devralmaları da ekonomiyi olumlu yönde etkilemesine rağmen, rekabeti olumsuz yönde etkileyici yönlerinin bulunduğu da bir gerçektir^[25]. Bu şekilde yakınsamış teknolojik hizmetleri, şirketler daha ucuza mal edebilmekte, hatta piyasada hakim piyasa gücüne sahip şirket konumuna yükselebilmektedirler. Bu tür durumlarda piyasaya ciddi anlamda giriş engeli yaratabileceğinden dolayı, ülkelerin iyi işleyen rekabet hukuku kurallarına ihtiyacı bulunacaktır.

OECD ise anılan raporunda aynı tehlikeyi altyapısı halen oluşma aşamasında olan fiber ağlar bakımından değerlendirmiştir. Buna göre fiber ağlara erişimin piyasa oyuncularına adil ve ayırım gözetmeyecek bir şekilde açılması için uygun politikaların belirlenmesi ve bu politikaların rekabetin artırılmasına hizmet etmesi gerekliliğine vurgu yapılmıştır.^[26]

Yakınsama; içerik sağlayıcılar açısından da farklı altyapıları seçebilme, uygulamacılar içinse daha fazla reklam geliri anlamına gelmektedir. Örnek olarak bir dizinin belirli bir sezonun gösterimi için yapım şirketi bu diziyi uydu yayını vasıtasıyla ya da IP şebekesi vasıtasıyla televizyonda gösterebileceği gibi, internet üzerindeki belirli bir siteden de yayınlatabilmektedir. İnternet sağlayıcısı da dizinin başlamasından öncesine, dizi arasına ya da sonrasına reklam koyarak, reklam geliri de elde edebilmektedir.

Gelecekte, hızlanan yakınsama süreci ile pazar açısından muhtemel üç tane teori bulunmaktadır. Bu teorilere göre gelecekte pazar, ya tamamen dikey anlamda ya da tamamen yatay anlamda bütünleşecek ve ya karma bir yapı

[25] Liberatore; a.g.e., sf 2

[26] OECD; a.g.e., sf 5.

kazanacaktır. Muhtemelen -şu anda bile merkezi olmayan yapının^[27]- tam anlamıyla karma bir pazar yapısına dönüşeceği düşünülmektedir. Başka bir deyişle, dikey anlamda bütünleşmiş oyuncuların yanında ara katmanlardaki küçük tedarikçiler de varlıklarını sürdürebilecekleridir. Örneğin mobil şebekesi aynı zamanda internet televizyon telefon ve e-mail hizmeti verebilmekte ve bu hizmetler aracılığıyla kitap, müzik ve film haber vs. gibi içeriklere ulaşılırken nihai kullanıcı, içerikleri, mobil şebekesine sahip sektör oyuncusundan bağımsız başka bir şirketten alabilecektir.^[28]

İnternetin yakınsama stratejilerini mümkün kılması ile 2000–2002 yıllarında yakınsama konusu uygulanabilir hale gelmiştir. Yeni iş modellerine birkaç örnek, internette reklâm yapan komisyoncular, internet açık arttırmaları, web barındırma hizmetleri sağlayıcıları, internet portalları gibi modellerdir.^[29]

Çeşitli pazarlar bakımından yakınsama olgusunu kısaca ele almak gerekirse;

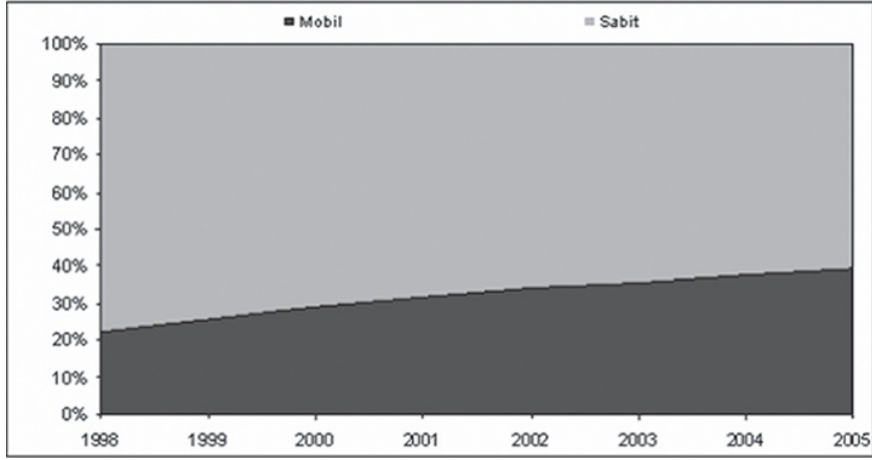
Geleneksel anlamdaki sektör oyuncuları, esas itibarıyla ses iletimi hizmeti vermek üzere kuruldukları için, içerik hizmeti vermemektedirler. Ancak günümüzde VoIP'in etkisi ile bu sektördeki oyuncular pazardaki güçlerini kaybetmemek için sabit hat bağlantısının yanında içerik ve katma değerli hizmet vermeye başlamakta ya da bu durum rekabete engel görüldüğü takdirde şirket bölünmesine gidebilmektedirler. Bu şekilde zaten mobil sektöründeki gelişmelerden dolayı piyasada azalan güçlerini tekrar kazanmaya çalışmakta, var olan müşterilerini kaybetmemek için, onları cezbedecek kampanyalar üretmeye çalışmaktadırlar^[30]. Çünkü önemli sayıdaki nihai kullanıcı ev harcamalarını azaltma niyetiyle, sabit telefonlarından vazgeçmektedir.

[27] Genişbant erişime sahip olan bir son kullanıcı teorik anlamda da olsa bütün içerik ve uygulamalar erişebilmektedir. Örneğin internetten müzik dinleyebilmekte, telefonla görüşebilmekte, oyun oynayabilmekte, televizyon izleyebilmektedir.

[28] Tekin; a.g.e., sf 33

[29] Yeşil; a.g.e., sf.25

[30] Örnek olarak Türk Telekom'un "akşam yediden sabah yediye" kadar bedava konuşma kampanyası verilebilir. <http://www.turktelekom.com.tr/tt/portal/Guncel/Detay/Turk-Telekomdan-Yeni-Kampanya>

OECD ülkelerinde yıllara göre sabit ve mobil telekomünikasyon gelirleri oranı^[31]

Mobil pazar ise, sabit hattın piyasa gücünü kendisine çekiyor olmasına rağmen; bu sektör de, kablosuz uygulamaların yaygınlaşması ile nihai kullanıcıların bu yöne kaçabileceği tehdidi altındadır. Açıklamak gerekirse Wi-Fi teknolojisi ile mobil operatöre gerek kalmaksızın konuşma yapılabilmesi, gelecekte mobil operatörlerin yerini bu teknolojinin alabileceği ön görüşüne dayanmaktadır^[32]. Fakat bu öngörüye katılmak, en azından şu an için, mümkün gözükmemektedir. İlk olarak Wi-Fi kesintilere sebep olmakta bu nedenle uzak mesafe iletişimde kullanılamamaktadır. Kaldı ki bu teknoloji geliştirilerek bu kesintilerin önüne geçilse bile tüketici bir alandan başka bir alana geçerken başka bir Wi-Fi tedarikçisinin kapsamına girecek bu sebeple nihai tüketici birden çok tedarikçi şirkete abone olmak zorunda kalacaktır. Bu nedenle Wi-Fi üzerinden ses hizmetlerinin sunulması ve bu hizmetlerin mobil hizmet veren piyasa oyuncularıyla rekabet edebilecek olması yakın gelecekte pek mümkün görülmemektedir.

Telekomünikasyon sektörü ile aralarındaki yakınsama ilişkisine binaen medya sektörünün ele alınacak olursa; yayıncılık, geleneksel anlamda ev içi mekânlarda ve sadece sunulan programları izlemeye dönük ve televizyon aracılığıyla gerçekleştirilebilen bir faaliyetti. Oysa şu anda televizyonlardan sunulabilen içeriğe telefon, bilgisayar gibi çok farklı cihazlar üzerinden erişilebilmekte, televizyon üzerinden ise programdan öte e-mail gibi farklı uygulamalara ulaşılabilir. Genişbant hizmetlerin yaygınlaşması dolayısıyla sadece geleneksel anlamda televizyon üzerinden izlenebilen programların yanı sıra, içeriğin kullanıcılar

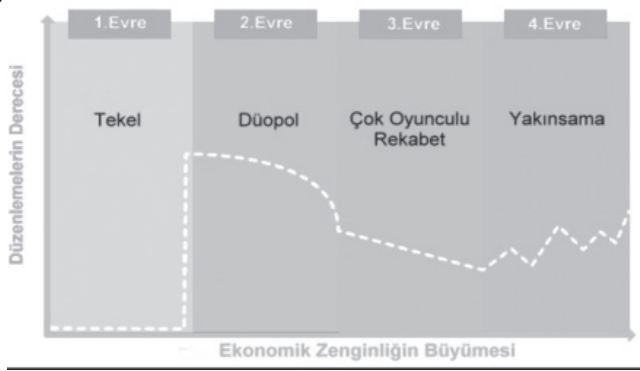
[31] OECD; 2007, Communications Outlook 2007 naklen Tekin, a.g.e., sf 38.

[32] Mass Danışmanlık; Lisans Dışı Frekans Bandından Fayda Tahmini, İngiltere, Nisan 2009 naklen Tekin sf. 44

tarafından oluşturulduğu hizmetlerin de popüler hale gelmiştir^[33]. Bu nedenle yayıncılık piyasası televizyon üzerinden verilen bir hizmet olmaktan çıkmış, bu değişime uygun bir biçimde evrim geçirmektedir.

YAKINSAMANIN DÜZENLEMELERE ETKİLERİ

Telekomünikasyon sektörü devlet tekelinde bulunmakta iken, işin doğası gereği fazlaca düzenleme bulunmamaktaydı. Fakat günümüzde, telekomünikasyon sektöründeki özelleştirmeler dolayısıyla, bu sektörde hem sektör oyuncularının hem de nihai kullanıcıların korunması için devletler (organları ya da bağımsız düzenleyici kurumları aracılığıyla) düzenlemeler yapma yoluna gitmektedirler. Yakınsama kavramı ile birlikte bu düzenlemelerin hizmetin kimin tarafından sağlandığına bakılarak yapılıyor olması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yetkilendirme rejimleri, artık çözüm yolu olmaktan çıkmıştır. Telekomünikasyon bilişim teknolojileri ve medya sektörleri arasındaki geleneksel sınırların ortadan kalkması dolayısıyla, bu sektörleri düzenleyen kurumlar arasında olumlu ya da olumsuz yetki uyumsuzluğunun doğması muhtemeldir.

Tekel, rekabet ve yakınsama dönemlerinde düzenleme miktarındaki değişimler^[34]

Üzerinde durulması gereken başka bir husus ise telekomünikasyon ve medya sektörleri arasındaki düzenleme rejimlerinin birbirinden farklılık göstermesidir. En temel anlamda medya sektörü sosyal düzenlemeleri ele alırken telekomünikasyon sektöründeki düzenlemeler, evrensel hizmet kavramı bir yana bırakılacak olursa, sosyal düzenlemelerden ziyade ekonomik ve idari içerik taşımaktadır. Telekomünikasyon sektöründe içerik denetimi medya sektöründe olduğu kadar bir önem taşımamaktadır. Medya sektörünün düzenleyici denetimlerinde

[33] Örnek olarak Youtube, Google video gibi hizmetler verilebilir.

[34] : Prof. S. Burdon (2006) Criteria Research and Analysis Pty Limited, naklen Yeşil;a.g.e., sf. 40

izleyicilerin, milli kimliğin ve kültürel çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi gibi bir dizi amaç doğrultusunda hareket etmektedir^[35].

Telekomünikasyon sektöründeki düzenleyiciye örnek olarak, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında Bilişim Teknolojileri Kurumu verilebilir. Bu kurum, telekomünikasyon alanında çeşitli kararlar almakta ve yetkilendirildiği ölçüde telekomünikasyon sektöründe ekonomik anlamda denetimlerde bulunmaktadır^{[36] [37]}.

Bunula birlikte yakınsama kavramı çok hızlı gelişim göstermekte, bu nedenle düzenleyici kurumların çok fazla öncül (ex-ante) düzenleme yapma tehlikesi ortaya çıkmaktadır. Oysa yakınsama çerçevesinde rekabet hukukunun genel kuralları benimsendiği taktirde alınan kararlar ardıl (ex-post) nitelikte olacağından haksız fiil ortaya çıkmadan bir karar alınmış olmayacak bu şekilde de yakınsamanın önündeki üst üste düzenlemeler dolayısıyla oluşacak kısıtlamanın önüne geçilmiş olunacaktır.

Düzenlemeler açısından bir başka sorun ise, telekomünikasyon hizmetlerinin sağlanmasının lisansa bağlı olması durumunda, yakınsamış hizmetlerin farklı lisans rejimlerine tabi olması nedeniyle; lisanslandırmanın ne şekilde yapılacağı konusundadır. Örnek vermek gerekirse S-DMB (Satellite Digital Multimedia

[35] Yeşil; a.g.e., sf.38

[36] Kurumun görev ve yetkileri

MADDE 6 – (1) Kurumun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Elektronik haberleşme sektöründe; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.

b) Bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere aykırı olarak, elektronik haberleşme sektöründe ortaya çıkan rekabet ihlallerini denetlemek, yaptırım uygulamak, mevzuatın öngördüğü hallerde elektronik haberleşme sektöründe rekabet ihlallerine ilişkin konularda Rekabet Kurumundan görüş almak.

[37] Rekabetin sağlanması

MADDE 7 – (1) Kurum, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, elektronik haberleşme sektöründe rekabete aykırı davranış ve uygulamaları re'sen veya şikâyet üzerine incelemeye, soruşturmaya ve rekabetin tesisine yönelik gerekli gördüğü tedbirleri almaya, görev alanına giren konularda bilgi ve belgelerin sağlanmasını talep etmeye yetkilidir.

(2) Rekabet Kurulu, elektronik haberleşme sektörüne ilişkin olarak yapacağı inceleme ve tetkiklerde, birleşme ve devralmalara ilişkin olarak vereceği kararlar da dahil olmak üzere elektronik haberleşme sektörüne ilişkin olarak vereceği tüm kararlarda, öncelikle Kurumun görüşünü ve Kurumun yapmış olduğu düzenleyici işlemleri dikkate alır.

(3) Kurum, yapacağı pazar analizleri sonucu ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecileri belirleyebilir. Kurum, etkin rekabet ortamının sağlanması ve korunması amacıyla etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere yükümlülükler getirebilir. Aynı ve/veya farklı pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip olan işletmeciler arasında söz konusu yükümlülükler açısından farklılaştırma yapılabilir.

Broadcasting) yakınsak teknolojisi sayesinde televizyon programları sadece televizyondan değil; mobil, bilgisayar cihazlarından da seyredilebilmektedir. Bu teknoloji frekansların en iyi şekilde kullanımı sağlayan ve hizmetlerin kalitesini geliştiren yakınsak bir teknoloji olarak karşımıza çıkmakla birlikte telekomünikasyon medya ya da rekabet hususunu düzenleyen kurumlardan hangisinin kapsamına gireceği belirsizdir. Bu kapsamda İngiltere'nin 2003 tarihli İletişim Yasası devrim niteliği taşımaktadır. Bu yasa ile yasa öncesinde dört farklı kurum şeklinde düzenlenmiş olan Medya Standartları Komisyonu, Bağımsız Televizyon Komisyonu, Telekomünikasyon Ofisi ve Spektrum Yönetimi Danışma Grubu birleştirilmiş ve Ofcom adını almıştır. Ofcom televizyon, radyo ile kablolu ve kablosuz telekomünikasyon hizmetlerini düzenleyen İngiltere'nin tek kurumu haline gelmiştir. Ofcom'un temel görevini ise kamu yararı, rekabeti koruma ve medya konsantrasyonunu önleme şeklinde kategorize etmek mümkündür.^[38]

Yakınsak teknolojiler için ne şekilde lisans faaliyetlerinin yürütülebileceği ise bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda bir teknoloji ile başka bir teknolojinin yakınsaması halinde bu yakınsak teknoloji hangi yetkilendirme rejimine tabi olacaktır? Farklı tür senaryolar da ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, ülkeler genellikle bilişim teknolojilerine ilişkin faaliyetleri lisans kapsamına almamaktadırlar; bu nedenle lisans kapsamına girmeyen bu faaliyetin telekomünikasyon hizmeti kapsamına giren bir hususla yakınsaması halinde durumun ne olacağı da muğlaktır. Bu nedenle ülkeler yakınsamayı reddetme, yakınsamaya ilişkin görece esnek düzenlemeler getirme, ya da yakınsak teknoloji piyasasını serbest bırakma gibi çeşitli politik tutumlar sergileyebilmektedirler. Fakat genel anlamda uluslararası çerçeve yakınsamanın önünde engel oluşturacak politikaların yaratılmaması ve kamu hizmeti evrensel hizmet gibi kamu yararının gözetilmesi gereken hususlarda düzenlemelere gidilmesi yönündedir.

Konuya Türkiye açısından bakacak olursak, BTK'nın kullanım hakkı ve bilgilendirme şeklinde iki temel yetkilendirme rejimi bulunmaktadır. Bu nedenle kıt kaynak sayılmayan yakınsamış hizmetlerde herhangi bir problem bulunmamaktadır; çünkü bu alanda faaliyet göstermek isteyen piyasa oyuncusunun bildirimde bulunması yeterlidir. Fakat, spektrum tahsisinde olduğu gibi kıt kaynakla yakınsamış herhangi bir hizmet ortaya çıktığında ise işin doğası gereği bu hizmet için kullanım hakkı rejimine tabi olması uygun olacaktır; kaldı ki bildirim rejimi kapsamında kalan hizmet, kullanım hakkının elde edilmesi halinde, evleviyetle bu hizmetin sağlanması için gereken koşulları bulundurmuş olacaktır. Bir başka sorun ise; 5809 sayılı kanun öncesinde yetkilendirilmiş bir

[38] Shin, Dong-Hee; Convergence of Telecommunication, Media and Information Technology, and Implications for Regulation , Emerald Group Publishing Limited Cilt VIII 2006 sf 47

piyasa oyuncusunun yakınsak bir teknolojiden yararlanmak istemesi halinde; hangi usule, ne şekilde tabi olacağı hususudur. Bu konuda ise kanımca, 5809 sayılı Kanun'un Geçici 2. maddesinden hareketle;

Genel izin ve ruhsat ile yetkilendirilmiş olan şirketler genel izin ve ruhsat kapsamı ile sınırlı olarak faaliyet yürütebilmekte iken

İmtiyaz ve görev sözleşmesi ile yetkilendirilmiş şirketler de şartnamele-
rinde yazılı hizmetlerle sınırlı olarak faaliyet yürütebilirler. Başka bir deyişle
telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren şirket, herhangi bir yakınsamış
hizmetten faydalanmak istediği takdirde, yeni kanunun usullere uygun olarak,
yakınsamış hizmet için ayrıca yetkilendirilmesi gerekmektedir. Kaldı ki, 5809
sayılı kanun, kıt kaynaklar söz konusu olmadığı sürece, bilgilendirme rejimi
benimsediğinden bu husus, büyük bir problem teşkil etmeyecektir. Ancak bu
yapılırken ilgili ruhsat ve sözleşmeler hakkaniyete aykırı bir biçimde de dar
yorumlanmamalıdır. Unutulmamalıdır ki, devlet temel politika olarak rekabeti
arttırmayı hedeflemekte, yakınsama da esas itibariyle rekabeti arttırıcı bir görev
üstlenmektedir.

KAYNAKÇA

Altaş, Hüseyin, Sırataş, Burcu; yakınsama ICT Media şubat 2010

Avrupa Komisyonu; Green Paper On The Convergence Of The Telecommunications, Media and Information Technology Sectors, And The Implications For Regulation Towards an Information Society Approach, Brüksel 1997

Avrupa Komisyonu; DIRECTIVE 2002/77/EC of 16 September 2002 on competition in the markets for electronic communications networks and services (Text with EEA relevance), Official Journal of the European Communities

Avrupa Komisyonu; DIRECTIVE 2002/20/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 7 March 2002 on the authorisation of electronic communications networks and services (Authorisation Directive), Official Journal of the European Communities

Avrupa Komisyonu; DIRECTIVE 2002/21/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 7 March 2002 on the authorisation of electronic communications networks and services (Authorisation Directive), Official Journal of the European Communities

Avrupa Komisyonu; DIRECTIVE 2002/21/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive) Official Journal of the European Communities

Blackman, R. Colin; Convergence Between Telecommunications and Other Media: How Should Regulation Adapt?, Telecommunication Policy

Fowler, Thomas B.; Convergence in Information Technology and Telecommunications World : Seperating Reality from Hype , The Telecommunications Review, sf. 12 http://www.noblis.org/NewsPublications/Publications/TechnicalPublications/TelecommunicationsReview/Documents/Fowler_03.pdf

Güngör, Müberra, Kibar, Yunus Şevki, Yılmaz, Ramazan, Tekin, M. Alper; Yakınsama: Telekomünikasyon ve Medya Sektörleri Açısından Düzenlemelere Etkileri, Ankara Eylül 2009

Liberatore, Francesco; Convergence Perspectives on Mobile Regulatory Issues, Jones Day London 2009

Melody, William, Sutherland, Ewan, Tadayoni, Reza; Convergence, IP Telephony and Telecom Regulation:Challenges & Opportunities for Network Development, with particular reference to India, Yeni Delhi Mart 2005 www.infodev.org/en/Document.2.pdf

Shin, Dong-Hee; Convergence of Telecommunication, Media and Information Technology, and Implications for Regulation , Emerald Group Publishing Limited, Cilt VIII 2006

Tekin, Alper Mehmet; Yakınsamanın Türkiye Pazarına Etkileri Dünya Uygulamaları ve Türkiye için Öneriler Bilgi Teknolojileri Kurumu Uzmanlık Tezi Mart 2009 Ankara

Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği; Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Bilişim ve Telekomünikasyon Teknolojileri Sektörü Üzerinde Görüş ve Öneriler

OECD; Broadband Portal 2011 http://www.oecd.org/document/54/0,3746,en_2649_34225_38690102_1_1_1_1,00.html

OECD; Convergence and Next Generation Networks, Ministerial Background Report, DSTI/ICCP/CISP(2007) FINAL Directorate for Science, Techonology and Indusrtly Comittee for Information, Computer and Communications Policy

Yeşil, Sezen; Telekomünikasyon, Bilgi Teknolojileri ve Yayıncılık Sektörlerinde Yakınsama ve Düzenleyici Kurumların Yeniden Yapılandırılması, Telekomünikasyon Kurumu Uzmanlık Tezi Şubat 2007